

Pelgrimsteken van de Hostieschending te Blomberg. –
Blomberg,
4de kwart 15de – 1ste kwart
16de eeuw.

Lood-tin; 7,6 × 4,6 cm. Opschrift op
banderol aan onderrand:

CORP' XRI I BLOMBURG'.

Herkomst: opgegraven te Nieuwlande
(Verdronken Land van Zuid-Beveland);
archeologische datering vóór 1532.

Cothen, Collectie H.J.E. van Beuningen,
inv. nr. 1514.

Dit pelgrimsteken verwijst naar een eucharistisch 'wonder' dat in 1460 plaatsvond in het Duitse Blomberg. Een als heks veroordeelde vrouw werd daar toen levend verbrand, nadat ze onder folteringen had bekend 45 geconsacreerde hosties te hebben gestolen uit de parochiekerk van Blomberg. Ze hoopte op echtelijk geluk door deze hosties in huis te halen, maar raakte in paniek en wierp de hosties in een waterput. Boven de put werd na haar terechtstelling een kapel gebouwd om deze schending van het Heilig Sacrament ongedaan te maken en spoedig gebeurden daar vele wonderen waardoor Blomberg een druk bezocht pelgrimsoord werd. Van theologische zijde

kwam op deze cultus zware kritiek en ook werden de te Blomberg verkochte 'signa plumbea', loden tekenen, ernstig afgekeurd: deze beelden immers geen miraculeuze hosties af, maar juist de schandelijke daad van het in een put werpen van gestolen hosties. Op de keper beschouwd, gebeurde er immers geen wonder te Blomberg maar was een hostieschending aanleiding tot de eucharistische devotie. Tot op heden zijn twee typen van het Blombergse insigne bekend, het relatief grote, hier beschreven exemplaar en een aanzienlijk kleinere, primitievere variant; wellicht is deze laatste de oudste. Van het grootste insigne is ook te Amsterdam een exemplaar gevonden, dat samen met een *Dreihostien*-insigne uit Wilsnack op een plankje is vastgespijkerd. Opmerkelijk is dat in Nieuwlande op zo'n 30 cm afstand van het Blomberg-insigne een soortgelijk pelgrimsteken uit Wilsnack werd aangetroffen (het ook in deze catalogus beschreven exemplaar). J.K.

Bibl.: R.M. VAN HEERINGEN, A.M. KOLDEWEIJ en A.A.G. GAALMAN, *Heiligen uit de modder. In Zeeland gevonden pelgrimstekens (Clavis Kunsthistorische Monografieën, 4)*, Utrecht-Zutphen, 1987, p. 112, nr. 35; H.J.E. VAN BEUNINGEN en A.M. KOLDEWEIJ, *Heilig en profaan: 1000 laatmiddeleeuwse insignes uit de collectie H.J.E. van Beuningen (Rotterdam Papers, 8)*, Cothen, 1993, p. 143, nr. 121.